

Omdiskutert regulering

Som følge av tilpasning til nytt EU-direktiv, er det kommet flere forslag til nytt regelverk og lovendringer for omsetning og bruk av e-sigaretter. Forslagene har skapt stor debatt og til dels forvirring og er fortsatt under behandling. Pr. i dag er det kun e-sigaretter uten nikotin som kan omsettes lovlig i Norge.

AV HOGNE SKOGESAL

E-sigaretten ble lansert i 2006 og må fortsatt anses som et relativt nytt produkt. De er både omdiskutert, elsket og hatet. For noen utgjør de et røykeavvenningsprodukt som har blitt en god erstatning for tradisjonelle sigaretter. For andre har damp fra e-sigaretter blitt et sjenerende element på alt fra tog og buss til spisesteder. Noen ønsker ytterligere restriksjoner, mens andre ønsker at produktene skal være både lettere tilgjengelige og tillatt brukt i større omfang. Det er utvilsomt mange motstridende interesser som skal ivaretas, men det er også tydelig at mange er usikre på hva som faktisk er gjeldende rett hva angår disse produktene. Det kan derfor være fornuftig med en presisering av gjeldende regelverk og en kort gjennomgang av de siste lovendringsforslagene på dette området.

Tilpasning til nytt EU-direktiv

EU har nylig vedtatt et nytt tobakksprodukt-direktiv; 2014/40/EU. Direktivet medfører at medlemslandene må gjøre nødvendige endringer i eksisterende tobakkslovgivning, i tillegg til at de nå må etablere eller innarbeide et helt nytt produktregelverk for e-sigaretter. Selv om Norge ikke er medlem av EU, er vi gjennom EØS-avtalen forpliktet til å implementere EU-direktiver som gjelder EUs indre marked i vårt nasjonale lovverk. For å imøtekomme dette har Helse- og

omsorgsdepartementet det siste året foreslått en rekke endringer i vårt nasjonale lovverk, primært i form av endringer i «Lov om vern mot tobakkskader»

Et av forslagene er at det skal opprettes en ny «Forskrift om elektroniske sigaretter». Dersom denne vedtas, vil det i korte trekk bety at e-sigaretter i stor grad vil bli regulert på lik linje med tobakksvarer når det gjelder salg og bruk, men det vil blant annet stilles krav til maksimalt tillatt nikotininnhold, størrelse og ingredienser. Siden 1989 har Norge for øvrig hatt et forbud mot produksjon, import og salg av alle nye former for tobakks- og nikotinholdige produkter. Dette er nedfelt i § 2 i «Forskrift om forbud mot nye tobakks- og nikotinprodukter». For at e-sigaretter som inneholder nikotin skal kunne omsettes på lovlig vis i Norge, kreves det altså at man gjør et unntak fra dette forbudet, eller at

bestemmelsen oppheves. Helse- og omsorgsdepartementet har derfor foreslått å erstatte dette forbudet med en godkjenningssystem, hvor produsenter og importører av nye tobakksvarer kan søke myndighetene om tillatelse til å omsette varen på det norske markedet.

I praksis åpner man altså opp for at tobakksprodukter som til nå har vært forbudt å selge i Norge, kan få salgstillatelse etter godkjent søknad, og over tid vil det også være mulig at helt nye former for tobakksprodukter dukker opp på det norske markedet dersom de oppfyller søknadskriteriene.

Gjeldende rett

Etter gjeldende rett er hovedregelen at det kun er e-sigaretter uten nikotin som lovlig kan omsettes i Norge. Privatpersoner som ønsker å bruke e-sigaretter med nikotin som et røykeavvenningsprodukt kan allikevel importere disse fra utlandet som et legemiddel til personlig bruk iht. reglene i «Forskrift om tilvirkning og import av legemidler». Dette har medført en utstrakt netthandel av nikotinholdige e-sigaretter, noe som har blitt en utfordring for norske tollmyndigheter. På bakgrunn av dette har Helsedirektoratet etter spurt tydeligere regulering av disse produktene, slik at myndighetene har

FAKTA

- Pr. i dag er det kun bruk av e-sigaretter uten nikotin som er tillatt å omsette i Norge.
- Privatpersoner kan importere e-sigaretter med nikotin fra utlandet som et legemiddel for røykeavvenning.
- I forslag til ny «Forskrift om elektroniske sigaretter» (som tilpasning til nytt EU-direktiv) skal salg og bruk av e-sigaretter reguleres på samme måte som tobakksvarer. Det skal imidlertid settes krav til maksimalt tillatt nikotininnhold i e-sigaretter.
- Helse- og omsorgsdepartementet har foreslått at bruk av e-sigaretter skal inkluderes i røykeforbudet i tobakkskadeloven.
- Nye forskrift vil innebære at det må gjøres unntak fra reguleringer av 1989, som forbyr import og salg av alle nye former for tobakks- og nikotinholdige produkter i Norge.
- Norges Astma- og Allergiforbund er bekymret for at deler av lovforslagene vil fungere som en oppmykning av dagens tobakkspolitikk.

Hogne Skogesal er jurist og rådgiver jus, politikk og næringsliv i Norges Astma- og Allergiforbund (NAAF)

av e-sigaretter

større kontroll på hva som føres inn i landet. Dette gjenspeiles i stor grad i forslaget til ny forskrift om e-sigaretter, gjennom at det blant annet vil stilles krav til registrering, merking på produktene og overvåking og rapportering av skadelige og uønskede virkninger.

Forvirring og protester

Det ser også ut til å knytte seg noe forvirring til reglene om selve bruken av e-sigaretter. Tobakkskadelovens kapittel 5 har bestemmelser som sier noe om hvor det er forbudt å røyke. De fleste kjenner i dag til forbudet i tobakkskadeloven § 25 som sier at det ikke er tillatt å røyke i lokaler eller transportmidler hvor allmenheten har adgang, men fordi e-sigaretter pr. i dag ikke defineres som en tobakksvare som avgir røyk, er bruken heller ikke omfattet av dette forbudet. Med mindre transportselskapet eller lokalets eier bestemmer noe annet, er det altså tillatt å benytte e-sigaretter eller tilsvarende utstyr, både med og uten nikotin, innendørs på serveringssteder og på offentlig transport. Vi kjenner også til at noen arbeidsgivere har tillatt at de ansatte bruker e-sigaretter på arbeidsplassen. Selv om dette pr. i dag ikke utgjør et brudd på røykeforbudet i tobakkskadeloven, er det verdt å merke seg at det allikevel kan komme i konflikt med de øvrige ansattes rettigheter og kravene til arbeidsmiljøet etter arbeidsmiljølovens kapittel 4.

Helse- og omsorgsdepartementet har foreslått at bruk av e-sigaretter skal inkluderes i røykeforbudet i tobakkskadeloven dersom lovforslaget om å tillate salg av nikotinholdige e-sigaretter blir vedtatt. Frem til en eventuell lovendring på området oppfordrer Helsedirektoratet norske arbeidsplasser til å inkludere bruk av e-sigaretter i sine røykeforbud.

I Norge er enhver form for reklame for tobakksvarer forbudt, og det er heller ikke tillatt med synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr på

Forslag til nytt lovverk som skal regulere omsetning og bruk av e-sigaretter i Norge er gjenstand for stor debatt. FOTO: COLOURBOX

utsalgsteder. Dersom salg av nikotinholdige e-sigaretter blir tillatt, har det vært foreslått at disse produktene unntas fra dette reklame- og oppstillingsforbudet. Påstanden er at økt tilgjengelighet vil øke interessen for å forsøke e-sigaretter som et røykeavvenningsprodukt. Motstandere av forslaget er på sin side bekymret for at bransjen også vil rette sin markedsføring mot ungdom og ikke-røykere, noe man har sett tydelige tendenser til i USA. Innad i EU har man for øvrig bestemt at slik reklame skal være forbudt, og reglene om dette er inntatt i artikkel 20 i det nye tobakksproduktdirektivet.

De nevnte lovendringsforslagene er fortsatt til behandling, og det er for tidlig å si noe om hva som blir det endelige resultatet nasjonalt. Både tobakksprodusenter og brukere har protestert høylytt mot flere av forslagene, og det har blant annet vært anlagt sak mot EU-kommisjonen for å bestride tobakksproduktdirektivets gyldighet. Brukersiden hevder gjerne at forslagene er for restriktive, mens det fra andre høringsinstanser påpekes at disse lovendringene i realiteten vil være en oppmykning av gjeldende tobakkslovgivning.

Bekymret

Norges Astma- og Allergiforbund er blant annet bekymret for at man

foreslår disse endringene på tross av manglende, eller i beste fall svært tynn, dokumentasjon på de langsiktige helseeffektene ved bruk av e-sigaretter. Selv om det i stor grad er enighet om at e-sigaretter medfører mindre helseskader enn tradisjonelle sigaretter, har vitenskapen foreløpig ikke noe entydig svar på hvordan e-sigaretter påvirker helsen for øvrig. Produktene er nye, og man har ikke hatt mulighet til å studere bruk over tid. Flere instanser anbefaler derfor at man avventer ytterligere dokumentasjon, eller at bruken frarådes. I følge Jørgen Falk, som er sjefskonsulent i Sundhedsstyrelsen, Danmarks øverste helsemyndighet, gjør denne usikkerheten at de ikke kan anbefale det – heller ikke som middel til å slutte å røyke. NAAF mener også at usikkerheten rundt helseeffektene må veie tyngst inntil man eventuelt besitter den faglige kunnskapen som disse endringene egentlig nødvendiggjør. Tradisjonelt sett har norsk tobakkspolitikk hatt som mål å hjelpe røykere til å slutte med tobakk i sin helhet, ikke å overføre dem til et mindre farlig, men fortsatt helseskadelig produkt. Og selv om dagens ordning medfører en relativt utbredt privatimport av e-sigaretter, medfører den samtidig at det er røykeslutt som er den primære årsaken til innførsel.